

‘Staat manipuleert rechter in Rusland’

Advocaten die terroristen bijstaan op de Kaukasus, lopen gevaar. Jurist Aboebakarov kan een aanslag op zijn leven nog navertellen.

Door onze redacteur HUBERT SMEETS

DEN HAAG. Magomed Aboebakarov (32) is advocaat en loopt mank. Zijn vak en fysiek hebben met elkaar te maken. Aboebakarov is eind 2011 ernstig gewond geraakt bij een soort verkeersongeluk en kan daarom niet zonder stok lopen. In Nalstjik, in de Russische deelrepubliek Kabardino-Balkarië, werd hij 's avonds in zijn auto achtervolgd door gemaskerde mannen in een geblindeerde auto. Of hij de achterbak wilde openen? Dat wilde Aboebakarov wel. Waarna hij met een enorme klap tegen de grond werd gesmakt: door een uit het niets opdoemende derde auto.

Het ‘ongeluk’ was geen verrassing. Aboebakarov was gewaarschuwd dat hij en zijn familie gevaar liepen. Hij verdedigt in de Kaukasus ‘terroristen’ en speelt het spel van de autoriteiten niet mee. Een advocaat die zo'n positie inneemt, heeft het zwaar. Of erger. Natalja Estemirova kan het niet navertellen. In 2009 werd deze mensenrechtenactiviste ontvoerd en dood gedropt langs de kant van de weg in Ingoesjetië.

Aboebakarov is dus op zijn hoede. Het is hem eigenlijk overkomen. Als kind van Tsjetsjeense ballingen – wegens ‘collaboratie’ deporteerde Stalin de hele bevolking in 1944 – is hij geboren in Kazachstan. Pas in 2004 vestigde hij zich in Grozny als advocaat. Daar ook begon hij met de

Kaukasus: brandpunt van terreur en staatsgeweld

verdediging van Tsjetsjenen tegen wie Justitie „strafzaken had gefabriceerd”. Of van slachtoffers van *speciale eenheden* die folteren om bekentnissen af te dwingen.

Na 13 oktober 2005 nam dat werk een vlucht. Op die dag werden in Nalstjik regeringsgebouwen door gewapende mannen bestormd. Er kwamen 92 rebellen, 35 agenten en 14 burgers bij om. Volgens de regering was dat een separatistische staatsgreep van moslimterroristen. Aboebakarov ziet de 13de oktober 2005 als een „gewapende muiterij” tegen de anti-islamitische repressie van die dagen. „Moerat Sjogenov, de toenmalige politiechef van Kabardi-

no-Balkarië, liet permanent acties uitvoeren tegen moskeeën, jongens met baarden enzovoort. Die jongens hebben toen de wapens ter hand genomen”, zegt de advocaat.

Hij ging twee verdachten met een hoog politiek-islamitisch profiel verdedigen: Kazbek Boedtoejev en Rasoeel Koedajev. Boedtoejev moest na vijf jaar worden vrijgelaten. Hij zit hij nu onder huisarrest. Hij had 32 alibi's: dat kon justitie niet langer negeren.

Koedajev heeft ook alibi's. Maar hij wordt toch onderworpen aan een keten van hechtenissen, zegt zijn advocaat.

Koedajev heeft in Guantanamo

Bijkomen en Engels leren in *shelter city*

Magomed Aboebakarov was afgelopen tweehalve maand in Den Haag. Gisteren is hij naar Rusland teruggekeerd. De advocaat was in Nederland op uitnodiging van *Shelter City*, een project dat Justitia et Pax heeft opgezet ter bescherming van mensenrechtenactivisten. Bij Shelter City kon hij bijkomen van de spanningen waaraan hij in Rusland bloot staat. Bovendien volgde hij er een cursus Engels. Die taal is voor hem van belang. Samen met mensenrechtenorganisaties in Rusland zet ook hij zijn kaarten vaak op het Europese Hof voor de Mensenrechten in Straatsburg zetten. De Russische staat wordt daar regelmatig veroordeeld wegens schending van het verdrag.

Bay gezeten. De Amerikanen hadden hem in 2001 in Afghanistan opgepakt, waar hij naar eigen zeggen slechts op doorreis was naar Pakistan in het kader van de worstelsport. In 2004 was hij de eerste Guantanamo Bay-gevangene die vrijkwam, wegens gebrek aan bewijs.

Terug in Rusland werd hij weer gevangen gezet: in huis van bewaring *Witte Zwaan* in Pjatigorsk. Wegens ziekte lieten ze hem kortstondig vrij. Tot de opstand in Nalstjik.

Koedajev is zeven jaar na dato nog steeds niet veroordeeld. Hij zit al die jaren in voorlopige hechtenis en lijdt intussen aan hepatitis C. De omstandigheden in een Russisch

huis van bewaring zijn slecht. Tbc en andere infectieziekten tieren er welig. Een der Nalstjik-verdachten stierf eind 2008 in een ‘isolator’ aan levercirrose. Hij is niet de enige. „We hebben dit voorarrest bij het Grondwettelijk Hof aanhangig gemaakt. Vergeefs. We zijn niet-ontvankelijk verklaard”, vertelt Aboebakarov.

Voor al in de Nalstjik-zaak heeft hij de procespraktijk leren kennen. De autoriteiten ontkennen dat het gebeurt. Maar Aboebakarov weet uit tal van dossiers dat verdachten gefolterd of geïntimideerd worden. „Ook dreigementen als ‘we schieten je in de rug neer, dan lijkt het of je wilde vluchten’ zijn gebruikelijk.”

„Piketadvocaten doen meestal niets. Vaak zitten ze bij de politie zonder dat de verdachte weet dat ze advocaat zijn”, heeft Aboebakarov ervaren. Het heeft geen zin een beroep te doen op de rechter, zegt hij. Rechters worden gemanipuleerd. „Door zijn ernst zou de Nalstjik-zaak met juryrechtspraak moeten worden gedaan. Er was in 2009 een jury. Maar op de laatste dag dat jaar veranderde de wet zo dat juryrechtspraak niet meer gold bij terrorisme. Weet wel dat verdachten in dit soort zaken geen vertrouwen hebben in de beroepsrechters die volledig afhankelijk zijn van de uitvoerende macht en de geheime diensten.”

De dociliteit van rechter is niet alleen politiek maar ook materieel van aard. Aboebakarov: „Corruptie is in de Russische rechtspraak wijd verbreid. Veel rechters hebben hun ambt te danken aan geld en niet aan normen en waarden. Het grootste probleem in Rusland is het gemis aan een onafhankelijk rechtsysteem. Zo saneren we het systeem nooit tot een democratische rechtsstaat.”